

Dramatiska institutet
Rektor

Christian Sjöstrand
08-563 087 31
christian.sjostrand@hsv.se
BESLUT

2008-12-19
Reg.nr 31-2559-08

Anmälan mot Dramatiska institutet angående avtal om ekonomiska rättigheter till studentproduktioner

Anmälan

NN har anmält att Dramatiska institutet (DI) krävt de ekonomiska rättigheterna till studentproduktionerna i utbyte mot att han fått gå kursen Dokumentärfilmsprojekt/regi. Han har anfört följande.

Han läste kursen under vårterminen 2008 och under den första veckan av utbildningen fick han ett avtal om rättigheter till studentproduktioner för underskrift. Efter att ha försäkrat sig om att undertecknandet var ett oeftergivligt krav som DI ställer på samtliga studenter och sedan han muntligen fått intrycket att det fanns goda möjligheter att hitta lösningar att ”komma runt” avtalet, skrev han under avtalet den 15 januari 2008.

Han anser att DI genom att kräva de ekonomiska rättigheterna bryter mot regeln i 1 kap. 10 § högskoleförordningen om att utbildningen ska vara avgiftsfri. Det ekonomiska värdet av hans upphovsrätt är oavvisligt. Han är yrkesverksam som dokumentärfilmare och samtliga filmer som han har producerat har finansierats genom försäljning av rättigheter – på förhand eller i efterhand.

Utredning

Högskoleverket har anmodat DI att yttra sig över anmälan och att särskilt svara på följande frågor.

1. Var vänlig redogör för vilken instans eller befattningshavare inom högskolan som har bestämt att studenterna ska uppmanas att underteckna ”avtal om rättigheter till studentproduktioner vid Dramatiska institutet”. Bifoga en kopia av beslutsdokumentet.
2. a) Om en student vägrar att underteckna avtalet, vad blir konsekvenserna för hans eller hennes deltagande i utbildningen?

- b) Om det inte blir några konsekvenser för studenter som inte undertecknar avtalet, hur informerar högskolan om detta i förväg?
  - c) Om konsekvensen blir att studenten inte får delta i utbildningen, hur har detta reglerats inom högskolan? Var vänlig bifoga eventuella beslutsdokument.
3. Antagningen till en utbildning innebär en rätt för studenten att genomgå den utbildning som han eller hon har antagits till. Följande fråga utgår från antagandet att studenter som inte skriver under avtalet inte tillåts att delta i utbildningen. Anser DI att det är förenligt med högskoleförfattningarna att hindra en student från att delta i utbildningen på grund av att han eller hon inte har skrivit under avtalet om rättigheter till studentproduktioner?

Dramatiska institutets svar

Dramatiska institutet har svarat följande.

1. Beslutet om att använda avtalet är ett rektorsbeslut fattat den 24 januari 2004.
2. a) Det får inga konsekvenser av betydelse för studentens utbildningssituation om studenten vägrar att underteckna avtalet. Det kan däremot påverka DI:s förmåga och ambition att medverka vid eventuell försäljning av sändnings- eller visningsrättigheter för berörda studentproduktioner.
b) Studenterna ska informeras om dessa förhållanden genom institutionens försorg i samband med att avtalet presenteras i början av utbildningen. Enligt prefekten för institutionen för dokumentärfilm, radio och TV, AA, har detta skett i det aktuella fallet.

Frågorna 2 c och 3 är inte aktuella.

DI anser inte att avtalet kan jämföras med en studieavgift. Högskolan påpekar att i de fall studenter väljer att inte skriva på avtalet föreligger en förhandlingssituation även med varje enskild student som innehar upphovsrätt i en viss produktion inför en försäljning. Detta komplicerar i regel en försäljning i sådan grad att det inte är meningsfullt för DI att driva frågan.

NNs kommentar

NN har fått tillfälle att kommentera DI:s yttrande och har påpekat följande.

DI påstår att högskolan informerat honom och hans kurskamrater om möjligheten att fortsätta utbildningen utan att skriva under avtalet. Han kan med absolut säkerhet intyga att så inte var fallet. Han delar denna övertygelse med samtliga studenter på kursen. Informationen om avtalet var muntlig och huvudbudskapet var att alla som går på skolan måste skriva under. Han pekar på några omständigheter som han anser styrker att det är en efterhandskonstruktion att avtalet skulle ha varit frivilligt:

- Prefektens kommentarer i e-postmeddelanden till honom verkar obegripliga om avtalet skulle ha varit frivilligt.
- Den orimliga fördelningen i avtalet: studenterna skriver bort 100 procent av sina ekonomiska rättigheter utan att få aktiv hjälp med försäljningen av filmen.
- Det borde ha framgått av rektorns beslut att avtalet var frivilligt.

NN vidhåller att avtalet ska jämföras med en studieavgift. DI har inte styrkt sitt påstående att avtalet erbjuds på frivillighetens grund. Högskolan har i vart fall informerat om avtalet på ett sådant sätt att det endast kan uppfattas som ett villkor för utbildningen.

Övrig utredning

NN har den 15 januari 2008 undertecknat ett ”avtal om rättigheter till studentproduktioner vid Dramatiska institutet”. I avtalet anges bland annat att ”de ekonomiska rättigheterna till studentproduktioner som bekostas av DI ... tillkommer Dramatiska institutet.”

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket är tillsynsmyndighet över universitet och högskolor. Verket kan uttala sig om ett lärosätes tillämpning av regler och kritisera felaktig tillämpning. Verket saknar dock sanktionsmedel och kan till skillnad mot en domstol inte ändra lärosätens beslut eller hålla vittnesförhör för att klargöra omständigheter.

En student har upphovsrätten till de arbeten han eller hon presterar under studierna och kan träffa avtal om att överlåta rättigheter till högskolan. En högskola får inte försöka att tvinga en student att avtala bort de ekonomiska rättigheterna med hänvisning till att studenten annars inte får delta i utbildningen. På Högskoleverkets fråga har Dramatiska institutet hävdade att det är frivilligt att skriva under avtalet och att det inte får några konsekvenser av betydelse för studentens utbildningssituation om studenten vägrar att underteckna avtalet. NN anser att institutet inte har styrkt frivilligheten och hävdar att huvudbudskapet från högskolan varit att alla som går på DI måste skriva under avtalet.

NN har hävdat att prefektens, AA, kommentarer till honom i e-postmeddelanden är uttryck för att högskolan inte ser det som frivilligt att underteckna avtalet. Den skriftväxling som NN hänvisar till har ägt rum i början av maj 2008, dvs. flera månader efter det att han skrev under avtalet. Prefekten argumenterar visserligen för vikten av att studenterna skriver under avtalet, men hennes uttalanden kan enligt Högskoleverkets mening inte tolkas som att hon utgår från att det är ett tvång att underteckna avtalet.

NN har även hävdat att det borde ha framgått av rektorns beslut den 24 januari 2004 att avtalet var frivilligt. Att det inte angavs i beslutet kan inte anses visa att avsikten från rektorns sida var att göra det obligatoriskt för studenterna att underteckna avtalet.

Högskoleverket kan endast konstatera att det finns olika uppfattningar om vilken information som lämnats till studenterna. NN har möjlighet att ifrågasätta avtalet genom att föra talan mot DI i allmän domstol. Högskoleverket vidtar inte någon åtgärd med anledning av anmälan. Verket vill dock påpeka följande. Dramatiska institutets information till studenterna om att det är frivilligt att underteckna avtalet har inte lämnats i skriftlig form. För att undvika oklarheter i framtiden bör högskolan lämna sådan skriftlig information till studenterna.

Med dessa besked avslutas ärendet.

På Högskoleverkets vägnar

Eva Westberg
Chefsjurist

Christian Sjöstrand
Verksjurist

Kopia till:
NN